

Sok sarat dobnak hazánkban hol lesből, hol nyíltan arra a néhány férfúra, kik nálunk a modern zsidó tudomány zászlaját lobogtatják. Még többet és még egyebet is dobnának reájuk, ha a külföld hangos elismerése hozzánk el nem hatna és az alantas magánérdek haragos előretörtetését meg nem állítaná. De azért bármely oldalról szemléljük a hazai zsidóság belső ügyeit, arra a meggyőződésre jutunk, hogy csakis a modern tudomány eszközeivel és módszereivel fejlesztett felekezeti kultúra képes bennünket a jelen zürzavarából kivezetni és egy szebb jövő alapját lerakni. Zunz majdnem száz év előtt a zsidó tudomány elismerésétől várta polgári jogaink elismerését a külvilág részéről. Hasonló, vagy még több joggal várhatjuk ettől a tudománytól, hogy saját hiveinket fogja elvezetni vallásunk jogainak elismeréséhez. Ennek szélesebb körben való terjesztése meg fogja teremteni a zsidó öntudatot, a mely sajnos, a műveltek között oly gyakran hiányzik. Nemcsak a kegyelet, hanem az önérzet, a multak ismeretéből fakadó jogos és szilárd önérzet, erős köteléssel fogja őket vallástestületünkhöz fűzni és lelkes fiaivá nevelni. Az utat, melyen haladnunk kell, a történeti fejlődés láthatóan jelöli ki és erre minden akadály és minden áldozat mellett tudatosan kell rálépnünk és rajta bátran haladnunk.

TÁRSADALMI SZEMLE.

Az orsz. rabbiképző-intézet vezérlő bizottsága február hó 14-én ülést tartott, melyen jelen voltak: *Kohner Zsimond*, *Hatvany-Deutsch József*, dr. *Simon József*, dr. *Mezei Mór*, dr. *Mezey Ferencz*, *Boschán Jakab*, dr. *Bánóczi József* világi és a következő rabbi-tagok: dr. *Kohn Sámuel*, dr. *Klein Mór*, dr. *Szidon Adolf*, dr. *Neumann Ede*, dr. *Steinherz Jakab*, dr. *Fischer Gyula*, dr. *Kecskeméti Lipót* és dr. *Hevesi Simon*.

Dr. *Kohn Sámuel* alelnök az ülést megnyitván, meleg szavakban emlékezik meg *Schweiger Márton*, a vezérlő bizottság elhunyt elnökének érdemeiről. A megürült elnöki tisztségre egyhangúlag *Hatvany-Deutsch Józsefet* választották meg. A választás általános örömet keltett, mert oly férfiú került a

bizottság élére, ki egyéb nagy érdemeitől eltekintve, a rabbi-képző-intézetet évek óta nagy szeretettel veszi körül, annak minden ügye iránt érdeklődik és növendékeit már eddig is hathatós pártfogásába vette. Beszédében, melylyel az elnöki széket elfoglalta, megható szerénységgel azt hangsúlyozta, hogy őt e kiváló testületben csupán az atyjától és nagyatyjától örökölt zsidó tradíciók támogatják. Ezeket kívánja gyakorolni és fejleszteni. Nagy sajnálattal jelentette ezután, hogy dr. *Simon József*, az intézet egyik megalkotója és létesülése óta a vezérlő bizottság titkára és lelke, e tisztségről lemond és ezen elhatározása megmásíthatatlan. Helyébe dr. *Mezey Ferenczet* ajánlja, kinek képességeit és ügybuzgóságát a leghizelgőbb szavakkal emeli ki. Az elnök javaslatát egyhangúlag és nagy lelkesedéssel fogadták el, mire dr. Mezey néhány lelkes szóval köszönte meg a kitüntető bizalmat. Erre az újjászervezett tanügyi bizottságba megválasztották elnöknek dr. *Kohn Sámuel* rabbit és tagokul a bizottság összes rabbi tagjait és dr. *Bánóczi Józsefet*. A könyvtári bizottság elnökévé szintén dr. *Kohn*, tagjaivá pedig dr. *Fischer*, dr. *Hevesi* és dr. *Bánóczi* lettek megválasztva. Ezután elhatározta a bizottság, hogy *Schweiger Márton* elhunyt elnök érdemeit jegyzőkönyvbe iktatja és emlékének megörökítéséről az orsz. rabbiképző-intézetben alkalmas módon gondoskodott. Végül még egy ad hoc bizottság tanügyi javaslata tárgyalatott, melynek kétféle javaslatai elvették.

*

Hivatott oldalról arról értesítenek bennünket, hogy az 1863 óta a soroksári-utca 33. szám alatt létező imaház az épület közveszélyes állapota miatt a hatóság bezáratta. A hozzánk érkezett tudósításból idézzük a következő részletet: »Most pedig a kerületi zsidóság, azok, kik évtizedeken át ott végezték mindennapi ájtatosságukat, a környék árvái, kik ott rótták le elhalálozott szüleik iránt kegyeletüket, számos intézet ifjúsága, a mely ott tartotta szombatonkénti ifjúsági istentiszteletét: mindannyian várva-várják az előljárásának sürgős intézkedését, a Ferencz- és Józsefvárosi zsidósághoz méltó templomnak felépítését. A hívek, kik az immár bezárt imaház alapítása óta legalább tizszeresen meggyarapodtak, a legnagyobb áldozatra készek. A kerületnek második templomegylete, a

remete-utczában létező imaháznak hívei is csatlakoztak a mozgalomhoz, hogy vállvetve, egyesült erővel tegyék lehetővé az intézmény létrejöttét. Mihelyt az akció megindulna: — ha például az előjáróság egy telket e célra kisajátítana — könnyű szerrel lehetne a templomi ülések eladása által az építésre szükséges költségeket előteremteni. Nem is szólunk arról, hogy mi az új intézményt épp úgy önnön erőnkől fenn fogjuk tartani, mint a régit és ez hozzá fog járulni a hitéletnek hatalmas fellendítéséhez. Mert egy új vallásos központ megteremtésével a régi tagokat, a kik távol lévén a központtól, eddig a vallásos életben részt nem vehettek és lassan-lassan mint holt ágak letörtek a felekezetnek évezredes fájáról, vissza fogjuk hódítani; és új tagokat — belevonván őket a felekezeti ügyek intézésébe — fogunk megnyerni.*

Minden felekezet első kötelessége, hogy templomot tartson fenn a hívek számára és nem szenvedhet kétséget, hogy a fenti ügy sok évi vajudás után dülőre kerül. Negyven esztendő után, mely idő alatt a fővárosi zsidó lakosság megötszöröződött, új templom fog épülni. Bécs és Berlin ezen idő alatt számos új templomot emelt, mert semmi sem oly veszedelmes, mint a hívek leszoktatása a templombajárásról. Hogy ennek mi a vége, mindenki könnyen kitalálja. A felekezeti életben egyébiránt a templomépítés minden tekintetben a leggyümölcsözőbb befektetés.

*

Apró hír jelent meg a napilapokban a folyó év elején: *Bickel Gusztáv*, a bécsi egyetemen a héber és szir nyelv tanára, öreg korban meghalt. Két héttel később ugyan csak a napilapok közölték, hogy a puritán életmódjáról híres tudós vagyona felett a bécsi törvényszék megnyitotta a csődöt, mely alkalommal napfényre kerültek a következő érdekes adatok: Bickel minden vagyona öt korona készpénz, egy hét korona értékű ezüstóra és harmincznégy koronát érő öltözet volt. A butorát 13 korona 35 fillérre becsülték, mert a professor albérletben lakott egy hónapos szobában, csak egy szekrény és egy bőrönd volt az övé. Könyveit 1200 koronával vették fel a leltárba. Ezzel szemben tartozása: ötszáz korona a lakásadónéjának, ezer korona egy unokaöcscsének, aki Salz-

burgban orvos, és jótállás révén váltótartozás 380 korona. A koldusszegényen elhunyt tudós fizetése a bécsi egyetemen 9600 korona volt évenként. Bickel, ki 1883-ban Insbruckban mint jezsuita élt, egyike volt azon három híres keresztény tudósnak, kik a tizza-eszlári per alkalmával a vérvád ellen nyilatkoztak. A másik kettő Delitzsch Ferencz lipcsei és Nöldeke Tivadar strassburgi egyetemi tanár volt. Delitzsch rég meghalt és fia D. Frigyes az assyriológia nevében ostromolja a zsidóságot. Nöldeke, ki világhírnek örvend, csak az imént ünnepelte 70-ik születésnapját és nyugalomba vonul. A keresztény tudósok szakvéleményét követte sok keresztény hirlapíró hangos vádja, hogy a zsidók horribilis összegekkel vesztegették meg a szakvélemény szerzőit. Hol vannak — kérjük most — Bickel százezrei? A zsidók ellen forgalomba hozott vad hírek hazugsága mindig kisül, csakhogy, sajnos, későn és az áldozatai nem támaszthatók fel többé.

*

A zsidóságnak a kereszties hadjáratok és az 1648. kozák felkelés idején sem volt több martirja, mint a közelmultban az orosz birodalomban. A katasztrófa a világ zsidóságának a felét érte, mert Oroszországban közel hat millió zsidó él. A végtelen szerencsétlenség a kulturországok zsidóságát felrázta és tehetségén felüli adakozásra bírta. De az egybegyűlt milliókat — talán tiz — a pillanatnyi nyomor nyeli el, mert az orosz tönkrement exisztenciák megszámlálhatatlanok és a szenvedett anyagi kárt egy milliárd koronára becsülik. A baj nagysága nemzetközi tanácskozást tett szükségessé, a mely Frankfurtban gyűlt össze. Hazánkat, hol a segélyakció élén *Hatvany-Deutsch* József, az Alliance magyar elnöke áll, az ő kivánságára a konferencián dr. *Mezey Ferencz*, az orsz. iroda titkára, képviselte, ki a tanácskozásban élénk részt vett és az árvák ügyében életre való javaslatot tett, amely megvalósulásra vár. A tanácskozás több napig tartott, melynek eredménye a helyzetnek megfelelő határozatok voltak. Egy másik konferencia Brüsszelben gyűlt össze január hó végén. Ezt a czionisták hívták össze és az AIU. és az ICA. kivételével az összes zsidó jótékonyági és egyéb szervezetek képviseltették magukat. A zsidóság helyzetét világították meg és

ennek alapján határozatokat fogadtak el. A czionizmus holmi jótékony akciókat nem indít és így a határozatok csupán elméleti értékűek. Egyébiránt az orosz helyzet az utolsó hetekben javult.

*

A napi sajtót bejárta a hír, hogy egy zsidó festőt (Bihari), ki a budapesti zsidó kórházban betegen feküdt, felesége ugyanott egy polgári ruhában becsempészett katolikus pap által megkereszteltette. Midőn e sorokat írjuk, nincs módunkban a valódi tényállás részleteit megtudnunk, de akármit történt, a felekezet ezt a rajta esett sérelmet hallgatag el nem tűrheti. A struczpolitika, mely a fővárosban rovásunkra üzött praktikákat éveken át elnézte, mérges gyümölcsöket érlel. A jog, melyet nem követel az, kit megillet, nem jog és végcredményben minden jogának megvetésére vezet. A szóban forgó eset minden jogtisztelő embert felháborított. Vajjon mi történnék, ha egy zsidó pap álruhában a római kathol. hitközség által fentartott kórházba lopózkodott volna be és a kath. beteg művészt »megzsidósította« volna? Jaj!
